

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Р.–В. В. Кісіль,

викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

УДК 34.477

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОСНОВНИХ ТИПАХ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Викладено узагальнення щодо історичної оцінки проявів корупції, тенденції, характерні для різних епох, розглянуто питання соціально-економічних наслідків корупції в сучасному суспільстві та основні напрями протидії цьому негативному явищу. Здійснено системний аналіз прерогатив інтеграції епісоціального феномену корупції як інтегративного явища у площину соціального механізму індивідуальних за формо-змістовними проявами типів політико-правової організації публічної влади. За результатами компаративістичного аналізу екстраговано комплекс факторів, що детермінують інтенсифікацію негативних проявів корупціалізації функціонування ланок публічного апарату та виокремлено прагматичні методи нейтралізації їх активності. На основі узагальнень правової доктрини запропоновано інноваційний концепт інтерпретації феномену “корупційної пастки” та показника “соціальної ціни” корупції у контексті розбудови різних типів державності.

Ключові слова: корупція, прояви, протидія, органи внутрішніх справ, професійна деформація, профілактика.

Споконвічною проблемою, пов’язаною з функціонуванням протосоціальних стратифікованих за організаційно-функціональним аспектом спільнот, а як наслідок, процесів соціальної інтеграції та інституціоналізації і політико-територіальних організації публічної влади у соціально-неоднорідному середовищі є феномен корупції. Проблемі генези цього соціального явища приділяється значна інформаційно-довідкова частина більшості правових досліджень у цій сфері, а отже, аксіоматичною вважаємо сентенцію про виключну необхідність комплексного дослідження та пізнання системи детермінаційних факторів та форм нейтралізації цього явища з метою продукування дієвого механізму протидії останній. Однак слід відзначити, що, незважаючи на істотний рівень рефлексії феномену корупції, проблематикою сучасного стану доктринально-правової парадигми дослідження цього явища є

евентуальність підходу до репрезентації системи факторів корупціоналізації державно-владного та самоврядного (муніципального) апаратів публічної влади, що підсилюється патологічним прагненням до їх консолідації у формі продукування синтетичних універсальних методик подолання корупції, які не враховують особливостей окремих політичних режимів, етно-соціальних та національних традицій, геополітичних і соціально-економічних умов.

Безпосередньому осмисленню корупції як соціального, економічного, політичного, правового явища присвячені роботи відомих учених: В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, З. Р. Кісіль, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, Є. В. Курінного, Д. М. Лук'янця, О. Г. Кальмана, Є. В. Немержицького, М. І. Мельника, В. В. Сташиса, А. О. Селіванова, С. Г. Стеценка, О. В. Ткаченко, С. А. Шалгунової, які зробили помітний внесок у вирішення зазначеної проблематики.

Абсолютно слухними є дослідження відомого фахівця з проблем протидії корупції С. Дж. Пундея, який відзначав таке: "Корупція не є інфекцією, яку раптово може підхопити здорове суспільство. Вона є наслідком явищ, процесів та тенденцій політики, економіки та розвитку держави. Жодна країна не була ніколи повністю вільною від неї ... Найбільш небезпечні форми корупції, як правило, спостерігаються в країнах, що перебувають у процесі політичного, економічного та соціального становлення ..." [1]. Виходячи з наведеної концептуальної сентенції, виключно історико-правовий підхід до операціоналізації сутності, а отже, і методів протидії корупції є, на нашу думку, невиправдано звуженим, оскільки не враховує соціальні та ментально-психологічні компоненти детермінації цього епісоціального феномену. Історична парадигма дослідження корупції базується виключно на консолідації та впорядкуванні системи фактів, які під впливом об'єктивних соціально-економічних умов трансформувались у корупційні детермінанти.

На нашу думку, з метою інтенсифікації продуктивності антикорупційної практики слід проаналізувати конкретні фактори корупціогенності державного апарату як теоретико-правового інституту через призму особливостей окремих типів політико-правових режимів, причому вихідними компаративістичними критеріями повинні виступати:

- 1) типові прояви корупційної деліквенції, які привілеюють у державах конкретного типу політичного режиму — у різних політичних системах;
- 2) "соціальна ціна" корупції — репрезентація кореляції частки корупційної компоненти у соціально-правовому бутті політико-територіальних організацій різних типів;
- 3) основоположні методи протидії корупції у демократичних, семідемократичних та недемократичних державах.

Інверсифікація політичних систем в умовах сьогодення зумовлена історичними, соціальними, а подекуди і релігійними особливостями інтерпретації фундаментальних принципів організації та здійснення державної влади, алгоритмами формування державного апарату, відмінностями у політико-легітимізаційних процедурах тощо. Широкого вжитку категорія "політична система" набула завдяки науковим дослідженням Т. Парсонса, Г. Алмонда, Д. Істона, Р. Даля. Так, зокрема, Д. Істон вперше запропонував систематизоване трактування цієї соціополітичної категорії у працях "Політична система", "Системний аналіз політичного життя", в межах теоретико-методологічного інструментарію котрих останній політичну систему ідентифікував як таку, що перебуває у стані перманентного розвитку, саморегульовану систему, яка реагує на зовнішні імпульси та складається з комплексу функціональних соціальних підсистем. Її призначення, на думку дослідника, полягає, власне, в авторизованому розподілі соціальних та правових цінностей і благ у суспільстві.

Відповідно до стереотипного цивілізаційного підходу, політичні системи розподіляються на традиційні, модернізовані, демократичні та тоталітарні [2]. За

критерієм особливостей взаємодії політичної системи з навколишнім політичним середовищем та адаптивною здатністю останні розподіляють на відкриті та закриті політичні системи. Г. Алмонд пропонує диференціювати політичні системи за критерієм домінуючої політичної культури, конституційованої у державах-репрезентаторах, та на цій підставі виділяє англо-американську, континентально-європейську, індустріальну та тоталітарну системи. С. Н. Айзенштадт виділяє шість типів політичних систем: примітивні системи, патримоніальні імперії, імперії-завойовниці, феодальні системи, централізовані бюрократичні імперії та змішані політичні системи.

З метою репрезентації концептуальних особливостей прояву корупційних характеристик у різних типах політико-територіальних організацій публічної влади, автором запропоновано аналіз наведених вище властивостей у їх інституціалізації в межах демократичної (конкурентної), адміністративно-командної та конвергенційної (перехідної) моделей організації публічно-владного апарату.

Концептуальними характеристиками адміністративно-командних політичних систем є такі: фактичне злиття гілок державної влади, що проявляється у політизації виконавчої та судової систем, а отже, у поєднанні з імперативною монопартиїністю неодмінно призводить до усестороннього лобювання інтересів представників домінуючої політичної організації та численних репресій індивідуальних державних політичних утворень; директивний механізм функціонування правоохоронної системи, що забезпечує можливість безкарно нівелювати приписи закону за наявності протекторіату у публічному апараті; лише декларативне закріплення рівності громадян перед законом та судом; відсутність саморегульованого ринкового середовища; істотна соціальна стратифікація за майновим цензом тощо. Такі політичні системи у теорії права нерідко іменують системами “формального конституціоналізму” [3]. Зважаючи на абсолютізацію та формальну гіперболізацію значущості ролі держави у регулюванні соціально-правових, економічних, політичних, а подекуди і морально-психологічних (ідеологічних) процесів життя суспільства, представники державно-владного апарату одержують безкрайній простір для зловживання наданими їм організаційно-розпорядчими та адміністративно-господарськими повноваженнями, що, у свою чергу, призводить до інтенсифікації корупційної компоненти у функціонуванні держави. Факт тотальної інтервенції державного регуляторного впливу у всі сфери народного господарства детермінує перманентну синалагматичну взаємодію приватно правового сектору та публічного апарату, що з часом стимулює деформацію формально-визначеного алгоритму функціонування державних службовців у формі корупційних правопорушень.

Яскравим прикладом цього типу політичної організації виступає СРСР, тоталітаризація впливу комуністичного апарату в котрому призвела до корупційного колапсу цієї держави. Втім, що було характерним для СРСР, як і для усіх інших адміністративно-командних систем публічної влади, проблематика корупціалізації державного апарату не визнавалась не лише на офіційному рівні, але й у правовій доктрині, що очевидно відіграло ключову роль у стагнації процедури формування ефективної антикорупційної системи.

Типовими формами корупційної активності для адміністративно-командних систем, зважаючи на істотний рівень інфільтрації корупції в усі сфери соціально-правового та політичного буття, виступають дрібні за характеристикою предмета деліквентного посягання, однак систематичні корупційні правопорушення з незначною чисельністю кримінально-правової компоненти (превалюють адміністративні правопорушення корупційного спрямування). Чим можна пояснити таку екстраординарну ситуацію: при практично абсолютній безкарності корупційних зловживань службові особи комуністично-владного апарату аутогенно лімітували обсяги та ставки недокументованих платежів, фактично мінімізуючи середньостатистичні розміри корупційних трансфертів? Цей феномен, на думку С. М. Прояви, зумовлений такою закономірністю: “... приходимо до висновку про

існування так званої “корупційної пастки”, при якій чим нижчим є рівень організації корупції у конкретній системі (макро- чи мікросоціального рівня), тим вищим є розмір “трансфераційних витрат”, а отже, ставки корупційних платежів перебувають у прямо пропорційній залежності від ступеня ризикованості та в обернено пропорційній від рівня корупціогенності досліджуваної соціальної системи” [4]. Звичайним явищем для адміністративно-командних систем були дрібні корупційні зловживання чиновницького апарату, які, однак, через значне їх поширення сприймалися як своєрідна усталена соціальна традиція, а отже, не викликали соціальної негативації та розголосу фактів корупційної активності, сприяючи усталенню інтерпретації корупційного феномену як “виключної прерогативи загниваючого капіталізму”.

Щодо “соціальної ціни” корупції у цьому типі політичних систем, то для пересічного громадянина держав-репрезентаторів останньої корупція не інтерпретувалась як явище деструктивного характеру, радше як стереотипний, історично-сформований алгоритм підтримання дружніх стосунків з локальними носіями владних повноважень, однак на макросоціальному та загальнодержавному рівнях корупція уже набувала значення ключового фактору у процесі векторизації державної політики, подекуди субститууючи державні інтереси майновими інтересами окремих категорій осіб. До негативних наслідків експансії корупції в адміністративно-командних політичних системах слід віднести, по-перше, абсолютну нівеляцію правового статусу індивіда, що подекуди зводилась до абсолютної безправності громадян, створюючи підґрунтя для політичної сваволі, економічної сегрегації, розквіту протекціонізму, а отже, свідчила про абсолютну формальність, декларативність та декоративну роль правової системи держави; по-друге, формування особливого прокорупційного соціального стереотипу, який проявляється у деформованій рефлексії корупції як явища позитивного, а отже, призводить до подальшого процвітання останньої; по-третє, негативізація зовнішньополітичного амплуа такого типу держав, що знаходить свій прояв у мінімізації рівня транснаціональних інвестицій у економіку, перешкоджає процесу становлення міжнародної господарсько-економічної кооперації; по-четверте, екстракцію значної частини капіталу з внутрішньодержавного обороту як наслідок інтенсифікації частки недокументованих платежів у системі внутрішніх розрахунків. Фактор корупційної акумуляції капіталу поступово призводить до дефіциту бюджету та має наслідком підвищення рівня інфляційних показників у державі.

У контексті репрезентації імпліцитних характеристик, властивих цьому кластеру політичних систем моделі протидії корупції, слід відзначити, що напередодні революції хабарництво і казнокрадство були невід’ємними атрибутами функціонування будь-якої ланки державного апарату, що обумовлювалось безконтрольністю посадових осіб, їх низьким моральним і освітнім рівнем, недостатністю розмірів заробітних плат, істотною бюрократизованістю і полікомпонентністю системи ланок документообігу і т.д. Оновлення механізмів державного управління прийшло з революційним переворотом та зміною типу організації політичної влади. Зміна державного ладу і форми правління в жовтні 1917 року не ліквідувала корупцію як явище, зате сформувала “рішучу ілюзорну нетерпимість” державного апарату та широких соціальних верств до неї, хоча де-факто лише сприяла укоріненню хабарництва у новому адміністративному середовищі. Декрет РНК “Про хабарництво” від 8 травня 1918 р. став першим в Радянській Росії правовим актом, який передбачав кримінальну відповідальність за хабарництво. Положеннями вказаного нормативно-правового акта за вчинення корупційних дій встановлювалось покарання у виді позбавлення волі на строк не менше п’яти років, поєднане з примусовими роботами на той самий строк. Ставлення радянської влади до хабарництва (як ключової ланки корупції) наочно демонструється тим фактом, що приписами цього декрету замах на отримання або давання хабара прирівнювався до закінченого злочину. Крім того, не був забутий і класовий підхід:

якщо хабародавець належав до заможної верстви населення і прагнув зберегти свої привілеї та матеріальні активи шляхом підкупу уповноваженої на проведення інвентаризаційних робіт службової особи, перший засуджувався “до найважчих і неприємних примусових робіт”, а все майно підлягало конфіскації” [5]. У службовому листі ЦК КПРС “Про посилення боротьби з хабарництвом і розкраданням народного добра” від 29 березня 1962 р. говорилося, що хабарництво — це соціальне явище, породжене умовами експлуататорського суспільства. Жовтнева революція ліквідувала корінні причини хабарництва, а “радянський адміністративно-управлінський апарат — це апарат нового типу, існування хабарництва у функціонуванні котрого є неприпустимим” [6].

До причин, які детермінують існування корупції у цьому “ідеальному” типі державного режиму, належать недоліки в роботі партійних, профспілкових і державних органів, у першу чергу, в галузі виховання трудящих. Вказувалося, що більшість посадових осіб чесно і сумлінно виконує свій службовий обов’язок, втім, зустрічаються випадки, коли посадова особа зловживає службовим становищем, недобросовісно ставиться до виконання службових обов’язків, бере хабарі, вчиняє службові підроблення тощо. Але радянське кримінальне право як один із ключових засобів боротьби з посадовими злочинами сприяє підвищенню якості та ефективності роботи посадових осіб, вихованню їх у душі дотримання соціалістичної законності і державної дисципліни.

У загальному вигляді корупція в СРСР мала дуже специфічну форму, основні складі злочинів того часу були такі: відпускання дефіцитної продукції; виділення обладнання і матеріалів; коректування і зниження планових завдань; призначення на відповідальні посади; приховування махінацій. Однак Кримінальний кодекс РРФСР не наводить визначення поняття посадового злочину, що, на думку автора, слід визнавати не недоліком системи правотворчості, а радше ідеолого-пропагандистським прийомом, спрямованим на формування загальносоціального стереотипу фактичної відсутності корупції у радянській державі.

Згідно з положеннями ст. 164 Кримінального кодексу Української РСР “посадовим злочином визнається порушення посадовою особою обумовлених його службовим становищем обов’язків, що заподіяло істотну шкоду державним чи громадським інтересам або охоронюваним законом правам та інтересам громадян”.

За зловживання владою або службовим становищем згідно з ч. 1 ст. 170 Кримінального кодексу Української РСР передбачалося покарання у виді позбавлення волі на строк до 3 років, або виправні роботи на строк до 2 років, або звільнення з займаної посади. Частина 2 ст. 170 Кримінального кодексу Української РСР передбачала покарання у виді позбавлення волі на строк до 8 років. Халатність каралася позбавленням волі на строк до 3 років, або виправними роботами на строк до 2 років, або штрафом до 300 крб., або звільненням з займаної посади. Отримання хабара без обтяжуючих обставин каралося позбавленням волі від 3 до 10 років з конфіскацією майна, а вчинення такого злочину при обтяжуючих обставинах — позбавленням волі від 8 до 15 років з конфіскацією майна і з засланням після відбуття основного покарання на термін від 2 до 5 років, а при особливо обтяжуючих обставинах — смертною карою з конфіскацією майна.

У Кримінальному кодексі Української РСР до категорії корупційних належали такі злочини, як давання хабара, посередництво в хабарництві, службове підроблення та злочини проти соціалістичного правосуддя.

Історія боротьби радянської влади з корупцією закінчилася разом із самою владою, не увінчалася успіхом, проте неодмінно слід відзначити, що радянська система антикорупційних заходів характеризувалася декількома цікавими і важливими рисами. По-перше, влада не визнавала слово “корупція”, дозволивши ввести цей термін у науковий обіг лише в кінці 80-х років ХХ ст. Використовувалися такі терміни, як “хабарництво”, “зловживання службовим становищем”, “потурання” і т.п. Заперечуючи термін, заперечували і саме поняття, а значить — і явище. Тим

самим заздалегідь прирікали на невдачу дослідження у зазначеній сфері, спрямовані на розуміння правової суті останнього, і будь-яку боротьбу з окремими його кримінально-караними проявами. По-друге, радянська правова доктрина в більшості випадків з необґрунтованою аморфністю і низькою продуктивністю підходила до вирішення проблеми ідентифікації причин корупційних явищ, у зв'язку з чим корупція до середини 80-х років XX ст. вразила значну частину державного апарату і до певної міри була передана у спадок чинному нині апарату державного управління, сформованому у країнах- правонаступницях, після розпаду Радянського Союзу.

Оскільки єдиною особливістю конвергенційних політичних систем виступає зміщення та іманентна трансформація соціальних інститутів, що супроводжується реасіологізацією чи докорінною поляризацією соціальних та правових цінностей, внаслідок чого прослідковується явище тимчасової політико-правової аномії, корупційна складова у функціонуванні такого типу політичної організації базується на аглютинації властивостей, притаманних цьому феномену в адміністративно-командній та демократичній моделях політичної дійсності. Єдиною істотною репрезентативною ознакою корупції у цьому типі політичних систем є інтенсивність її проявів, викликана тимчасовою дисфункцією правоохоронних і контрольно-наглядових систем держави.

Визначальними критеріями ідентифікації політичної системи як демократичної є порядок формування та особливості алгоритму функціонування державного апарату, виборність вищих посадових осіб держави, праксіологічна сутність процедур конституціоналізму, ефективність функціонування правоохоронної та судової систем, давні історично-усталені процедури парламентаризму, високий рівень політичного плюралізму тощо. Роль держави у межах цієї політичної системи зводиться до організації умов функціонування ринкової, соціально орієнтованої економіки. Держави демократичного типу політичної організації покликані забезпечувати права та свободи громадян, захист їх безпеки та власності. Політичні партії у такій системі перебувають у стані перманентної конкурентної боротьби за ангажування якомога ширшого електорального середовища за рахунок передвиборчих програм. Домінантними методами досягнення бажаного соціально-правового результату у таких системах є правові форми.

Корупційні правопорушення представників публічно-владного апарату в державах демократичного типу політичної організації є однозначним індикатором дефектності практичної реалізації конституційного принципу поділу влад та низького рівня ефективності реалізації механізму стримувань та противаг у колаборації ланок системи державної влади. Функціональна організація державного апарату демократичних держав зумовлює існування інститутів вертикального та горизонтального контролю за функціонуванням структурних компонентів державної системи, які у поєднанні з чітким цілепокладанням комплікатизує механізми корупційної активності державних службовців, що, у свою чергу, призводить до якісних трансформацій форм і методів корупційно-деліквентної активності. Наведені фактори зумовлюють необхідність ідентифікації чіткого континіуму особливостей операціоналізованих форм прояву та протидії феномену корупції у демократичних політичних системах.

Так, у силу уже описаної організаційно-структурної закономірності корупційної динаміки при наявності високоорганізованих соціальних систем ("корупційна пастка") типові прояви корупції у демократичних політичних системах характеризуються високим рівнем суспільної небезпечності, оскільки функціонування високоорганізованої та ефективної системи корупційної резистенції детермінує інкризацію "трансфераційних витрат", пов'язаних з реалізацією корупційного правопорушення. Зазвичай службові особи, які займають пов'язані з реалізацією управлінських повноважень посади у штаті апарату демократичних політико-територіальних організацій публічної влади, негативізують корупційні оферти низького рівня рентабельності, оскільки ризик втрати займаної посади є

неспівмірним з потенційними прибутками від корупційної взаємодії, а отже, актуалізації та практичної атрактивності для корупціонерів за таких умов набувають виключно корупційні пропозиції значних розмірів (за даними, які наводяться М. І. Левіном [7], середній розмір хабара, що трансферується з метою забезпечення “лоялізації посадової особи” у таких країнах, як Російська Федерація, Україна, Болгарія, Туреччина, становить 1–3 тис. \$ — на локальному рівні, 10–15 тис. \$ — на регіональному та 100–1500 тис. \$ — на загальнодержавному рівні). Виходячи з характеристик об’єктивної сторони цієї категорії правопорушень, домінуючу ланку в системі останніх займають злочини корупційного спрямування, а отже, корупція у демократичних державах має переважно кримінально-протиправний характер. Значний розмір корупційних трансфертів детермінує необхідність оперативної акумуляції та трансуб’єктивізації корупційних активів, приховування слідів корупційної активності, що у свою чергу призводить до формування стійких високоорганізованих епісоціальних формувань (злочинних організацій, у тому числі і транснаціонального типу), існування котрих не було характерним для попереднього типу політичної системи. Характерною ознакою корупції у демократичних політичних системах вважаємо також трансформацію механізмів корупційної експлуатації владного потенціалу в корисливих намірах: проявом зазначеної ознаки автор вважає той факт, що у період з 1970–1994 років у межах більшості країн, які знаходились на території колишнього СРСР, існувала тенденція до дистантної експлуатації владного ресурсу через підкуп криміналітетом службовців, при цьому проявлялась система трансформацій у площині влада-гроші, натомість диференціаційною ознакою наступного часового періоду слід визнати позиційну сублімацію компонентів корупційного трансферту, наслідком котрої є спрямування корупційної діяльності у руслі гроші-влада. Очевидно, що очільники кримінальних структур усвідомили вигідність інтеграції власних представників у владні інституції, натомість вкрай затратного та ризикованого використання окремих службовців у штаті останніх.

“Соціальна ціна” корупції у державах демократичного типу зводиться до економічної та політичної стагнації, погіршення криміногенної ситуації в країні, соціальної диссатисфакції у зв’язку з неефективністю державної влади, зниженням інвестиційної привабливості господарсько-економічної системи країни для іноземних інвесторів, зниження рівня ефективності конкурентного середовища в умовах ринкової економіки, інфляційних процесів. Отже, бачимо, що деструктивний вплив корупції на адміністративно-командну та демократичну політичні системи є практично однотипним, за винятком того, що в умовах демократичної політичної організації корупційні прояви наптовхуються на хвилю соціального опору, що за достатніх для цього формальних підстав зазвичай детермінує вжиття процедурних та/або процесуальних заходів репресивного характеру щодо контрагентів корупційної взаємодії.

Підводячи підсумок цього дослідження, слід відзначити, що формування ефективної стрункої антикорупційної системи виступає можливим лише у разі врахування усього спектру геополітичних соціально-економічних, морально-психологічних особливостей соціального середовища, у межах котрого функціонує корупційна компонента. Формування універсальної методики протидії корупції виступає нераціональним заходом в силу неефективності акомодатції механізмів останньої у своєрідному соціально-правовому континуумі окремих держав. А отже, в умовах глобалізаційних тенденцій транснаціональної кооперації, у тому числі у сфері протидії корупції, фундаментальним виступає завдання екстракції та консолідації визначальних властивостей, яких набуває даний феномен у конкретних політико-територіальних організаціях публічної влади. Виконання ж цього завдання і є концептуальною метою функціонування сучасної національної та міжнародної правових доктрин.

Список використаних джерел

1. Камлик, М. Корупція в Україні [Текст] / М. Камлик, Є. Невмержицький. — К. : Знання, КОО, 1998. — 187 с.
2. Венгеров, А. Б. Теория государства и права [Текст] / А. Б. Венгеров. — М. : НОРМА, 2002. — 340 с.
3. Медушевский, А. Н. Мнимый конституционализм [Текст] / А. Н. Медушевский // Вестник Московского университета. Серия "Политические науки". — 1998. — № 2-3. — С. 23-26.
4. Проява, С. М. Экономизация коррупции. Механизм противодействия [Текст] : монограф. / С. М. Проява. — М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2008. — 159 с.
5. Everyday Corruption in Russia [Electronic Resource] INDEM foundation. — URL : <http://www.indem.ru/en/Projects/EverydayCorru2010.htm>.
6. Гладких, В. И. Коррупция в России: генезис, детерминанты и пути преодоления [Текст] / В. И. Гладких // Российский следователь. — 2001. — № 3. — С. 31-36.
7. Левин, М. И. Лекции по экономике коррупции [Текст] : учеб. пособ. / М. И. Левин, Е. А. Левина, Е. В. Покатович. — М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. — 356 с.
8. Ли Куан, Ю. Сингапурская история: из третьего мира в первый [Текст] / Ли Куан. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. — 438 с.
9. Сиротин, А. Лечение "заразной жадности": борьба с коррупцией в Сингапуре [Текст] / А. Сиротин // Можно ли в борьбе с коррупцией в России использовать зарубежный опыт? : сб. очерков / под ред. П. С. Филлипова. — СПб. : Норма, 2010. — С. 164.

Надійшла до редакції 30.10.2013

Кисиль Р.—В. В. Особенности предупреждения и противодействия коррупции в основных типах политических режимов

Изложены обобщения относительно исторической оценки проявлений коррупции, тенденции, характерные для различных эпох, рассмотрены вопросы социально-экономических последствий коррупции в современном обществе и основные направления противодействия этому негативному явлению. Осуществлен системный анализ прерогатив интеграции эпистоциального феномена коррупции как интегративного явления в плоскость социального механизма индифферентных по формо-содержательным проявлениям типов политико-правовой организации публичной власти. По результатам компаративистического анализа экстрагировано комплекс факторов, детерминирующих интенсификацию негативных результатов, связанных с коррупциализацией функционирования звеньев публичного аппарата и выделены праксеологические методы нейтрализации их активности. На основе обобщений правовой доктрины предложено инновационный концепт интерпретации феномена "коррупционной ловушки" и показателя "социальной цены" коррупции в контексте развития различных типов государственности.

Ключевые слова: коррупция, противодействие, органы внутренних дел, профессиональная деформация, профилактика.

Kisil, R.—V. V. Specific Features of Anticorruption Mechanisms in Main Political Regimes

In this article the generalizations on historical estimates of corruption, trends specific to different ages, addresses the social and economic consequences of corruption in society and the basic direction counter this negative phenomenon. Systematic analysis of corruption as the antisocial phenomenon prerogatives in the plane of social mechanisms that are indifferent by form-content displays in different types of political and legal organization of public authorities. As a result of comparative analysis a set of factors that determine the intensification of negative effects of corruption of the functioning parts of the public system and singles out the praxeological methods of their activity neutralization were been extracted. On the basis of generalizations of legal doctrine components innovative concept of interpretation of the phenomenon of "corruption trap", and indicator "social cost" of corruption in the context of the development of different types of state has been proposed.

Keywords: corruption, the appearance, counteraction, the organs of internal affairs, professional deformation, prophylaxis.